

„Jelek a bástyák kövein” Király László: *A Bethlen-bástya dallama*, Sétatér Kulturális Egyesület, 2015.

Négy csapás egymás mellett, és mégis egymást követve. Négy emberi hozzáállás a történelem és az emberi lét törésvonalán, amelyek akár egy gondolatfolyamként is értelmezhetőek. Fejlődés? Kinek és hová? Fel-felvillanó képek és foszlányok adják a teljes megértést. E gondolatfolyamba egyre inkább belemélyed (belebonyolódik?) az, aki időben előrehaladva ismerkedik a verssorokkal.

És következnek – egymást meghatározó rendben – a növekedés és a rádöbbenés fejezetei. Első a hevület és a forrongó szív, amely nem törődik a realitással. Második az indulat és az erő. Itt már a keserűség is teret kap, de főként a lendületé még a szó. Harmadik a kiábrándulás, de – paradox módon – jelen van még egy hajszálnyi remény. Sok a ráismerés, de több a kötelességtudat és a korábról megmaradt eszmény elengedni nem akarása. Végül pedig következik a belátás, amely keserű szájjal kényszerül beismerni azt, amit egy egész világ hazudott el. Nem akarja tagadni az újat és a meghiúsult ábrándokat sem, így nyúl vissza a régihez – ahhoz, amitől elrugaszkodva akart az első (vagyis a forrongó szív) önmagának és saját múltjának valódi jövőt szerezni.

Király László kötetében így adnak a *Quadrigák* pillért a *Bethlen bástya dallamának*. A négy vers közti költeményekkel együtt a két ciklus (*Felhőavató*, *Repülő nyíl*) egyre jobban kikristályosodó egységről tanúskodik az egyes szövegek határán messze túlívelő gondolatmenet szintjén.

A kötet címadó versének meghatározó problémája még bizakodó hangnemben fogalmazódik meg („sok lányos arcú idegen / jegyezte mindég szavaink”). A rá érkező válasz a *Quadriga III.* után, a gondolatfolyam jóval későbbi „fejezetében” bontakozik ki – hangot adva ezzel a sors, a történelem, a jelenben élő múlt konkrét tragédiájának, amely az egész kötet fő gondolatfonala. „Különös álom otthon lenni, / míg körötted idegen nép / vidámkodik bástyaíod tövén”.

Kereshetjük és – néha talán túl egyértelműen – fel is lelhetjük Király költészetében a különböző poétikai hatásokat: Kassák Lajos, József Attila, Nagy László... de ami egyedivé teszi és kiemeli verseit, az az „otthon

lenni, és mégis idegennek lenni” problémakör sajátos hangnemben való felkiáltása, melynek jelentéstartalma eszméket meghaladó, felbonthatatlan kötelékeket enged láttatni.

Király többféle szemszögből próbálja megközelíteni a világháború és a diktatúrák kataklizmái során talaját vesztett, széttöredezett erkölcsi értékrend heterogén és nehezen kategorizálható maradványait. A gyakran ironikus vagy rezignált hangvételi (reményt csak óvatosan kifejező) versekben a tiszta és a bemocskolt, az értő és az értetlen, a bölcs és az egyszerű ember alakja egyaránt körvonalazódik, ahogyan jelen vannak a hős, az áldozat és a besúgó, a lázadó és a belenyugvó, a „bukott ellen” és a „hütlent túrt barát” szerepkörei is. A világháború és annak következményei, Erdély sorsa, az emlékezés, sőt: a messzemenőkig nem felejtés ötvöződik a jelenben élő nehézségek tudatosításával, a rend utáni vággyal és a régihez való – annak megújíthatóságában hívó – ragaszkodással. Kép és képzelet, hang és ritmus, fény és árnyék bonyolult összjátékának lehetünk tanúi az egyetlen mondanivaló kifejezésére rendeltetett gondolatfolyamban. Mind: „Ének a szíven – fény a fán. / Jelek a bástyák kövein”. Végül be kell látnunk, hogy nem vagyunk képesek megragadni az illanó képekben kifejezett belső utazást. Így válhat az ars poetica szándékolt ki nem mondása magává a költői hitvallássá: „A dolgok arca – mint a hó / Én átváltozom verssé. / Kutatsz utánam – nem találsz. / Jövök – ha nem kerestél”.

A harmadik ciklus (*Hó és város*) fordítások válogatása. A kötet egzotikus záróakkordja ez: lengyel, grúz, tadzsik, bolgár, olasz és orosz költők műveinek magyar nyelvre való alkalmazása. Az alcím – „várhatatlan találkozások” – jelzi e ciklus sejtelmességét, amely együtt jár a továbbgondolás olvasóra bízott lehetőségével.

Király László versei különös világot tárnak elénk – hol (nagy)városi, hol népi hangon; hol modern nyelven, hol már-már a balladai révület kifejezőeszközeivel. A *Repülő nyíl* ciklus utolsó versében a költő kilép a történetből, így bízva ránk a megítélés lehetőségét: „Levél, virág, ehetetlen gyümölcs – / mind tiétek”. A versek füzérében mint „fény a fán” jelenik meg a sokféle karakter és megvilágítás, mely mind arra hivatott, hogy kiáltsa: „te vagy, s én és mi: vagyunk”, s mely ezerféle hangszerrel dalolja szívünkbe *A Bethlen bástya dallamát*.

Szmeskó Gábor

A recenzió szövege mind tartalmi, mind formai szempontból sokat köszönhet Haramza Klára értő javaslatainak – a szerző megjegyzése.